

Wyrok z dnia 5 czerwca 2001 r.

I PKN 400/00

Osoby, które nabyły prawo do rent inwalidzkich po dniu 15 listopada 1991 r., nie uzyskały prawa do ich wzrostu z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w związku z czym nie przysługuje im rekompensata na podstawie art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 23, poz. 294).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Maria Tyszczel, Barbara Wagner .

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2001 r. sprawy z wniosku Sylwestra Ż. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o dodatek z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 lutego 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sylwester Ż. złożył w dniu 10 września 1991 r. wniosek o rentę inwalidzką, załączając świadectwa wykonywania przez ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Od dnia 1 czerwca 1980 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu na podstawie dekretu z dnia 4 marca 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 27, poz. 135 ze zm.) i z mocy tej ustawy uzyskał prawo do renty od dnia 16 grudnia 1991 r. W dniu 5 marca 1998 r. zwrócił się do Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K. o wyjaśnienie przyczyn, dla których, mimo długoletniej pracy w szczególnych warunkach, nie otrzymał świadectw rekompensacyjnych. Decyzją z dnia 9 marca 1998 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w K. odmówił umieszczenia go na liście

osób uprawnionych z powodu spóźnienia wniosku, a decyzją z dnia 30 czerwca 1998 r. odmówił prawa do dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyrokiem z dnia 3 listopada 1998 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach oddalił odwołanie.

Apelację ubezpieczonego od tego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 8 lutego 2000 r., wzięwszy pod uwagę, że zgodnie z art. 18 ust. 4 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164) termin zgłoszenia żądania o umieszczenie w spisie osób uprawnionych do rekompensat upływał w dniu 12 grudnia 1997 r., po ośmiu miesiącach od wejścia w życie ustawy. Przede wszystkim jednak Sąd stwierdził, że ubezpieczony, nie będąc przed dniem 15 listopada 1991 r. emerytem lub rencistą uprawnionym do dodatku, nie nabył prawa do rekompensat (por. art. 3 ust. 2 powołanej ustawy).

W kasacji ubezpieczony wniósł o uchylenie tego wyroku oraz poprzedzającego do wyroku Sądu Wojewódzkiego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd pierwszej instancji. Wniosek ten oparł na postawie naruszenia przepisu art. 233 § 1 KPC przez dowolną ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, a w szczególności akt rentowych. Oponował zwłaszcza przeciwko ustaleniu na ich podstawie, że nie nabył prawa do dodatków do renty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, mimo że w czasie, kiedy tę pracę wykonywał był pracownikiem, a tylko przed przejściem na rentę inwalidzką był członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Podnosił również, że wniosek o rentę złożył przed upływem okresu zasiłkowego i jedynie na skutek tego, że renta została mu przyznana wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Kielcach z dnia 10 grudnia 1991 r. "był zmuszony korzystać z zasiłku chorobowego do dnia 15 grudnia 1991 r." Wywodził, że o prawie do świadczeń nie decyduje data ich przyznania, lecz data spełnienia warunków ustawowych, oraz że z wnioskiem o umieszczenie na liście wystąpił na początku lutego 1998 r., czyli przed terminem upływającym z dniem 12 lutego 1998 r., a więc datą inną niż przyjętą przez Sąd Apelacyjny jako termin zgłaszania zastrzeżeń do listy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oczekiwanym przez ubezpieczonego wynikiem sprawy objętej kasacją było umieszczenie jego nazwiska na liście osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych, do czego - jak uważał - legitymowała go niekwestionowana w żadnym stadium postępowania praca w szczególnych warunkach. Wskazując na uzasadnienie żądania ten tylko tytuł prawa do świadczeń, skarżący nie mógł uzyskać jego zaspokojenia.

Sporne wzrosty (dodatki) świadczeń przysługiwały z mocy przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), w szczególności art.54 ust.1 pkt 4 w związku z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., określającymi rodzaje zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz warunki, na podstawie których mógł być przyznany wzrost emerytury lub renty w wysokości 10 lub 15 % podstawy jej wymiaru. Obowiązujące od dnia 15 listopada 1991 r. przepisy art. 21 ust. 4 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) takich wzrostów już nie przewidują. Nie obowiązuje też podstawa prawna świadczenia - przepis art. 54 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, który utracił moc w związku z art. 45 ust. 1 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, jako sprzeczny z jej postanowieniami. Tym samym upadły przepisy, regulujące prawo do wzrostów lub dodatków z tego tytułu zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i renty inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), co znalazło wyraz w jego w brzmieniu ustalonym przez § 1 pkt 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 maja 1996 r. zmieniającego rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 63, poz. 292). Od dnia 15 listopada 1991 r. nabycie prawa do wskazanych wzrostów i dodatków nie było już zatem możliwe.

W tym stanie rzeczy skarżący, który uzyskał prawo do świadczenia głównego w postaci renty inwalidzkiej w dniu 16 grudnia 1991 r., a więc po upadku podstawy prawnej do przyznania jego wzrostu, nie spełnił wymagań określonych w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych. Jak trafnie bowiem stwierdził Sąd drugiej instancji warunkiem koniecznym do ustalenia takiego uprawnienia jest - w świetle tego przepisu - posiadanie statusu

emeryta lub rencisty uprawnionego do wzrostu lub dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach przed dniem 15 listopada 1991 r. Wbrew zaś stanowisku wyrażonemu w kasacji, wnioskodawca tego warunku nie spełnia, przed tą datą nie miał bowiem ustalonego prawa do emerytury lub renty. Nie ma tu znaczenia ani data zgłoszenia wniosku, ani ustalenie spełnienia warunku inwalidztwa, lecz treść art. 76 in fine ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, zgodnie z którym prawo do świadczeń nie powstaje przed dniem zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego, gdy nie jest kwestionowane jego pobieranie przez skarżącego do dnia 15 grudnia 1991 r.

W tej sytuacji wytykane w kasacji uchybienia, nawet gdy zostały popełnione (czego Sąd Najwyższy nie stwierdza), nie mogły mieć wpływu na wynik sprawy.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 393¹² KPC).

=====